

Az információs brókeri tevékenység az MTI Sajtóadatbankjában

Péterfi Rita

Bevezetés

Néhány szó arról, miért született ez az írás:

A könyvtárosi diploma megszerzése után a Magyar Távirati Iroda Sajtóadatbankjánál kezdtem el dolgozni. Az ott eltöltött két év után az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központjába hívtak, ahol jelenleg is dolgozom. Mindkét intézmény működését bizonyos mértékig ismerem, s azt gondolom, az MTI-nél szerzett tapasztalatokat a könyvtárak is hasznosítani tudják. Példaértékű lehet az, ahogy a hírügynökség dokumentációja a csak egy szűk kört tájékoztató szerepéből ki tudott lépni és szolgáltatásainak körét bővíteni tudta, megtalálta információinak fizetőképes felhasználóit, s mára az MTI jelentős bevételekkel rendelkező egységévé vált.

Használják hát a könyvtárak az itt következő példákat – ezzel is növelve életképességüket, s ha olyan kérdéssel fordulnak hozzájuk az olvasók, amelyeket nem tudnak megválaszolni, de az MTI profiljába vág, irányítsák a Sajtóadatbankhoz az érdeklődőket.

Az 1880-ban alapított Magyar Távirati Iroda a világ hatodik hírügynökségeként jött létre. Létrejöttét csak a francia, az angol, az amerikai, a német és az osztrák ügynökség előzte meg. Hogy az MTI a versenyben azóta sem maradt le, hogy pozícióját meg tudta tartani, az is mutatja, hogy a XXI. századhoz közeledve Európa első öt adatbankja közt említik a Sajtóadatbankban működő teljes szövegű adatbázist.

Ez az adatbázis 1988. január elsejétől már minden, az MTI által kiadott hírt, valamint a Sajtóadatbank (SAB) által épített, faktografikus szöveges alrendszer tartalmaz. Az MTI Sajtóadatbankjának tevékenysége felöleli a hírügynökségben keletkező, illetve egyéb forrásokból származó kül- és belpolitikai, gazdasági, sport, kulturális stb. információk összegyűjtését, tárolását, feldolgozását, szintetizálását és szolgáltatását. Jelen dolgozat ez utóbbival, a szolgáltatás új felfogású megközelítésével, az információs brókeri tevékenységgel foglalkozik.

A dokumentációtól az adatbankig

Az 1950-es években merült fel az igény a Belpolitikai és a Külpolitikai Főszerkesztőség részéről, hogy jöjjön létre az MTI-ben egy dokumentációs csoport vagy részleg, amely a két szerkesztőség munkáját segíti. A megalakuló dokumentációs csoportok külön-külön, a bel- és a külpolitikai újságírók mellett, azok "keze alá" dolgoztak. A dokumentációs munka legnagyobb részét a kartonállomány kialakítása, majd folyamatos bővítése, illetve a hírek tematikus – a belcsoportban szám- és betűkombináció szerinti, a külcsoportban az ETO-t alapul vevő – szakszámozása és lerakása tette ki. 1969-ben a bel-, illetve külpolitikai dokumentáció, valamint a könyvtár egységes osztállyá szerveződött, majd később szerkesztőségi rangot kapott. Attól kezdve feladata elsősorban a párt, az állami szervek és a sajtó kiszolgálása volt. A szolgáltatás ekkor számukra ingyenes volt. A külpolitikai dokumentáció munkatársai szabadidejükben – felkérésre, de külön juttatásért – összeállításokat készítettek, elsősorban a televízió megrendelésére.

Változást az 1986-os év hozott, amikor Szabó Iván és Fazekas Béla elképzelései alapján létrehozták – 1988. január 1-jei indulással – az MTI számítógépes adatbázisát, amely alkalmassá vált a hírek teljes szövegű megőrzésére. Ennek eredményeként főlegessé vált a hírek hagyományos szakszámozása, többszemponú lerakása, az esemény és névkartonok írása. Ezt a rendszert váltotta fel az az adatbázis, amely egyrészt az MTI által közölt hírek feldolgozását tartalmazza (és alkalmas a szabadszavas, valamint a közös osztályozó rendszer tárgyszavai szerinti keresésre is); másrészt a faktografikus alrendszerekben az addig kartonon gyűjtött információk is hozzáférhetőek. Így főlegessé vált a hírek papír-alapú tárolása, aminek következtében csökkenteni lehetett a kartontároló gépek számát.

Az adatbázis indulása óta – az addig ingyenes tájékoztató-szolgáltatásáért – minden megrendelőnek fizetnie kell. Egyedüli kivételt az MTI alaptevékenységéhez tartozó szerkesztőségek képeznek. Ez azt is jelenti, hogy az MTI Sajtóadatbankja mindenki számára nyitott, igénybe vehető. Így a külső megrendelők között már nemcsak a korábbi szervek találhatók, hanem a közigazgatási, a pénzügyi, a gazdasági stb. szféra

résztevői is. Jelen pillanatban az adatbázisnak 26 online előfizetője van.

A szakirodalom az új piacokról

Erik Nylén, a TT svédországi hírügynökség igazgató-főszerkesztője a következőket mondja az új piacokról: *"A hírügynökségek alapvető feladata természetesen az általános hírszolgáltatás, de a bevételi források növelése érdekében soha nem szabad lemondani az új termékek kifejlesztéséről és az új piacok meghódításáról sem. Ez történhet úgy, hogy*

- ♦ régi termékeket adunk el új üzletfeleknek,
- ♦ új termékeket adunk el régi üzletfeleknek, vagy
- ♦ új termékeket adunk el új üzletfeleknek.

A legnagyobb nyereséget és többletbevételt az biztosítja, ha régi termékeket adunk el új üzletfeleknek. Ha új előfizetőket találunk már meglévő termékeinkre, akkor úgy érhetünk el jelentős többletbevételt, hogy közben a költségeink alig-alig emelkednek.

A médián kívüli előfizetők ritkán kérik a teljes szolgáltatást, hiszen ebben az esetben arról is gondoskodni kell, hogy kiválogassák az őket érdeklő anyagokat. Inkább hajlandók fizetni is azért, hogy ezt a válogatást mi végezzük el, és csak azt a korlátozott számú anyagot kapják meg, amelyek valóban érdekli őket."

---

4. A fogalom tisztázása

4.1. A bróker

A "bróker" szó a pénzügy, a kereskedelem területéről származik, az angolból került át a magyarba. A szakirodalom meghatározása szerint olyan tőzsdei ügynököt jelent, aki értékpapírt közvetít a vásárlók és eladók bankjai között. A kinevezés alapja a szakismeret és a megfelelő vagyion. A hivatalos ügynök saját nevében és saját számlájára azonban nem köthet üzletet.

4.2. Az információs bróker az MTI Sajtóadatbankban

Az információs bróker tevékenységének tárgya az MTI SAB-ban mindaz az információ, ami egyrészt az MTI adatbázisában, másrészt kézikönyvekben, alapanyagokban és egyéb forrásokban megtalálható.

Az információs bróker a szolgáltatásokat igénybe vevők és az MTI SAB között közvetít. Munkájához nélkülözhetetlen az a szakismeret, amely az informatika, a politika, a gazdaság, a közigazgatás, a sajtó stb. területére terjed ki, valamint jelentős általános ismeret is tartalmaz. A SAB munkatársainak döntő többsége magasan kvalifikált és több nyelvet beszél. Fontos szempont még a napi politikában való jártasság, a kapcsolatteremtő, kommunikatív képesség, a nyitottság és az újra való fogékonyság stb. A jelentkezők feladatra való alkalmasságát teszttel és személyes beszélgetéssel mérik.

---

5. Az információs bróker tevékenysége

5.1. A SAB telefonos tájékoztató szolgáltatása

A Sajtóadatbankhoz érkező kérdések döntő többsége telefonon érkezik. A hosszú évek során kialakult rendszer szerint külön mellékre futnak be a belpolitikai, illetve külpolitikai témájú kérdések. A 14 órás telefonos szolgálat az MTI szerkesztősegeit, valamint a külső megrendelőket szolgálja. A telefonos tájékoztató szolgálat az alappillére az információs brókeri tevékenységnek. A külső kérésekről információkérő lapot állítanak ki, amelynek alapján a munka teljesítése után az MTI kiszámlázza a keresés költségeit.

Az információs brókeri tevékenység szempontjából egyformán fontosak a bel-, illetve külpolitikai témájú kérdések. A kollégáknak tudniuk kell, hogy mely kérdéssel hová forduljanak, hogy az adatbázist, a kézikönyveket, a kartonrendszert vagy a mikrofilmeket használják-e. Vannak azonban kérdések, amelyeket megválaszolni a SAB nem tud. Ilyenkor kell a rendelkezésükre álló pro-

fil-lista alapján külső forrásokat ajánlaniuk. Ez a lista tartalmazza az állami intézmények, a pártok, valamint a szakszervezetek, illetve a legkülönbözőbb dokumentációk és gyűjtemények, könyvtárak legfontosabb adatait: címét, telefonját, telefaxát és illetékesének nevét.

5.2. Szelektív információgyűjtés és szolgáltatás (SDI)

Az MTI Sajtóadatbankja a felhasználók igénye alapján – a SAB profiljába tartozó tematikán belül – szelektív információgyűjtést és szolgáltatást végez. A SAB 1994-ben 5 megrendelőnek nyújtott rendszeres SDI szolgáltatást. A telefonon befutó megrendelésekről az egyeztetés, a téma pontosítása, a keresőfogalmak megbeszélése után írásos megrendelést is kérnek. Ebben rögzítik a figyelendő témák körét, a hírek lekeresésének rendszerességét, a továbbítás és a fizetés módját. Ezután a SAB próbakeresést végez, amelynek alapján információt tudnak adni a hírek számáról, és meg tudják tenni árajánlatunkat. Fontos, hogy üzletfeleikkel még 2-3 alkalommal tisztázzák, esetleg alakítsák a témafigyelés tárgykörét; és hogy mindkét fél előtt tisztázódjék: a keresésnél a pontosság vagy a teljesség igénye érvényesüljön inkább. A zökkenőmentes kiszolgálás, a személyes kapcsolattartás érdekében egy-egy SDI megrendeléssel ugyanaz a kolléga foglalkozik.

5.3. Az SDI szolgáltatással kapcsolatos eddigi tapasztalatok

Az APA osztrák hírügynökség SDI szolgáltatását 200 előfizető veszi igénybe. Az online hírszelekciót egy munkatárs végzi 4500 megadott keresőfogalom alapján. Az SDI bevételek 1/7-ét teszik ki a hírértékesítésből származó bevételeknek.

A külföldi példa alapján is elmondható, hogy az SDI a sajtóadatbázisok jelentős bevételi forrása. A folyamatos hírkiadásra építve a szolgáltatás is folyamatos, tehát a bevételek állandóak. Az SDI alapja a megrendelővel való partneri kapcso-

lattartás. A próbaidős keresés után is fontos tudni, hogy elégedettek-e a szolgáltatással, releváns információhoz jutnak-e, esetleg változott-e időközben a figyelendő témák köre, elégedettek-e a találatok számával, szükségesnek tartják-e a fogalomkör szűkítését vagy bővítését. Figyelemmel kell kísérni azt is, hogy a megrendelő időben kielégtí-e a számláját, vagy reklamálni kell az elmaradást. Ha a figyelt téma nagyobb teret kap a sajtóban, felhívják a figyelmet a sajtófigyelő szolgáltatásra is. Így esetleg olyan információhoz juthatnak, amely a hírügynökségi anyagokban kisebb mértékben jelenik meg.

A szolgáltatás színvonalát emeli, hogy a hagyományos telefaxos üzenettovábbítás mellett – saját sajtóadatbanki újítás eredményeként – már számítógépről is "postázni" tudják az adatbázisból lekeresett híreket. Így nyomtatás, telefaxolás közben nem romlik a szöveg minősége, és olcsóbb is a szolgáltatás.

5.4. SDI ajánlatok rendkívüli eseményekhez

1994 elején merült fel az ötlet, hogy a parlamenti választásokra külön háttérinformációs ajánlatcsokor készüljön. Egy szórólapon ismertették meg üzletfeleiket ajánlatukkal. Minden küldött MTI kiadványba került egy-egy szórólap. A megrendelői igények egy részét papíron, másik részét floppy-n elégték ki.

Hasonló, eseményhez kapcsolódó ajánlati listával először 1991-ben jelentkezett a Sajtóadatbank. Akkor II. János Pál pápa magyarországi látogatása szolgáltatta az apropót. Az ajánlat akkor többek között az életrajzot, a katolikus egyház, illetve a magyar történelmi egyházak történetének ismertetését, a pápa látogatásainak, valamint a pápák sorának, Magyarország és a Szentszék kapcsolatának kronológiáját tartalmazta.

A várható események (VESA) alrendszerét figyelemmel kísérve, a jelentősebbeket kiválasztva, a SAB egyre gyakrabban színesíti így szolgáltatásainak körét.

5.5. Az információs menedzser

Az MTI Sajtóadatbankjában 1993 márciusa óta egy információs menedzser is dolgozik. A rek-

lám- és marketingismeretekkel rendelkező munkatárs feladata, hogy a különböző intézményekkel, hivatalokkal (a kormánnyal, a kormányzervekkel, a diplomáciai testületekkel, illetve ezen szervek sajtófőosztályaival, osztályaival, referenseivel stb.) kapcsolatot tartson, személyes kapcsolatot építsen, és általuk hozzájusson mindahoz a primér információhoz, amelyek az MTI egyéb csatornáin nem érkeznek be a hírügynökségbe. Ez leggyakrabban az eredeti dokumentumok szövegét, statisztikai adatokat vagy kiadványokat jelent. A információs menedzser kollégák számára nélkülözhetetlen tevékenysége például a kiadványok készítésénél vagy a napi adatfeldolgozó munka során is érezhető.

Itt jegyezném meg, hogy a sajtóadatbankban folyó munka kifejezetten olyan tevékenységeket ölel fel, amely nem nélkülözheti a csapatmunkát, hiszen a munkatársak tudásuk, végzettségük szerint a tudományok, a politika, a gazdaság más-más területét ismerik jobban.

Az online grafikai szolgáltatás

A külföldi tapasztalatok azt mutatják (APA, SDA/ATS, dpa, Reuters, AP, UPI, Ansa stb.), hogy a már jól bevált és megszokott hír- és fotószolgáltatás mellett az írott és elektronikus sajtónak szüksége van a szövegek gyors megértését, feldolgozását elősegítő képre vagy ábrára. A sajtógrafika olyan műfaj, amely az amerikai és nyugat-európai lapokban már régebben polgárjogot nyert.

Az MTI Sajtóadatbankjában hosszú előkészítő időszakot követően 1993 nyarán-őszén kísérleti jelleggel indult meg a sajtógrafikai szolgáltatás. A megrendelők között olyan intézmények szerepelnek, mint a Magyar Nemzet, a Nemzeti Tájékoztatóiroda, a TV Híradó, a Magyar Hírlap, a Népszava, a Pest Megyei Hírlap stb. A grafikusok feladata, hogy a rendelkezésükre álló alapanyagok segítségével, naponta 3-4 aktuális grafikát készítsenek. Ezek a grafikák általában az MTI híreihez, napi eseményekhez kapcsolódnak.

A munka egyik fontos eleme a pontos és hiteles információk beszerzése. Ez az a pont, ahol a termékmenedzser tevékenysége nélkülözhetetlen. Az ő feladata elsősorban, hogy a grafikusok kollégákkal kapcsolatot tartson, és feladataikat is-

merve, felkutassa a számukra szükséges információt. A grafikus kollégák munkáját segíti a STADAT statisztikai adatbázissal való online összeköttetés is.

Az MTI-ből induló grafikai ajánlatokon kívül nagy jelentőségűek a külső felkérésre készülő grafikák. Mihamarabb szeretnének eljutni odáig, hogy a felhasználók részéről is rendszeressé váljanak a megkeresések.

Érdemes megemlíteni, Erik Nylén szavaihoz kapcsolódva, hogy ebben az esetben egy már meglévő terméket kell minél több irányban értékesíteni. Ezért készül el egy-egy grafika gyakran több változatban is. Ugyanazt a terméket apró módosításokkal egyrészt az elektronikus, másrészt az írott sajtó számára is lehet szolgáltatni.

A grafikai szolgáltatás legmodernebb változatát a közvetlen vonali kapcsolaton hozzáférhető grafikai állomány jelenti. Jelen pillanatban ilyen online kapcsolat az MTV és az MTI között él. Az elképzelések szerint a Magyar Nemzet, a Népszava, a Magyar Hírlap, a Népszabadság, a Vasárnapi Hírek és a Duna TV is csatlakozik ehhez a szolgáltatási formához. A Népszavánál az online átvételi kísérlet már szintén megtörtént. Mindenki saját jelszóval hívhatja le a védett állományból a számára rendelkezésre álló részt.

Az MTI Szakkönyvtára

A dokumentációs szervezeti egység 1969-től működik önálló osztályként az MTI-ben és akkor kapcsolódott hozzá a szakkönyvtár, amely ma már a napi könyvtári feldolgozó és belső szolgáltató tevékenység mellett az MTI-n kívüli megrendelők kiszolgálásával is foglalkozik.

1994 derekán 8 külső megrendelő részére végzett folyamatos sajtófigyelést. 1993-ban 21 alkalmi megrendelő is élt a szolgáltatással. 1993-ban a könyvtári sajtófigyelő szolgáltatás bevétele megduplázódott az 1992. évihez viszonyítva, ami alapvetően annak köszönhető, hogy a könyvtár kollektívája a kurrens sajtófigyelés mellett elvállalta a retrospektív kérések teljesítését is.

A Sajtóadatbank és a szakkönyvtár, valamint az Országos Széchényi Könyvtár Mikrofilmtára között megkötött szerződésnek köszönhetően 1993-ig mikrofilmre került a Belföldi és a Külföldi MTI-hírek 1944 és 1976 közötti állománya. A

megállapodás révén sikerült az MTI-nek ezt az értékes, de tulajdonképpen holt állományát hozzáférhetővé, kutathatóvá tenni.

Az együttműködés nemcsak a könyvatos állomány megmentésére irányul, hanem a jelenleg megjelenő olyan országos napilapok (Népszabadság, Magyar Hírlap) közös archiválására is, amelyek igen keresettek az olvasók által. Csereszolgáltatás keretében folyik a külföldi nagy nemzetközi lapok (Neue Zürcher Zeitung, International Herald Tribune, Le Monde, The Times) mikrofilmmezése is. Így mindkét fél számára előnyös megállapodással gazdagodott a két intézmény.

Az MTI információs butikja

Az MTI információs butikja az információs forgalom növelése érdekében jött létre, valamint azért, hogy az érdeklődők egy helyen összegyűjtve ismerkedhessenek a kiadványokkal. Az MTI aulájában található üzletet 1993. szeptember elsején nyitották meg. A butikban tevékenykedő munkatárs korábban már megismerkedett a Sajtóadatbank munkájával és a kiadványszerkesztéssel. Az MTI információs butikjában a hírügynökség által készített körülbelül 40 féle kiadványt, valamint a profilba vágó, de más cégek által előállított könyveket értékesítik.

Az érdeklődők tájékoztatására állította össze az MTI azt a termékkatalógust, amely a kiadványok, szolgáltatások tartalmi ismertetését és az előfizetési díjakat tartalmazza. Az MTI szolgáltató füzete ingyen áll minden érdeklődő rendelkezésére, megrendelő lappal együtt. A 15 000 példányban megjelenő katalógust minden előfizető kézhez kapta, s év közben is ez a könyvecske és a hozzá tartozó kiadványmegrendelő lap segíti az MTI értékesítési tevékenységét és az ügynökök munkáját.

Befejezés

Az adatbázis indulásától napjainkig eltelt, alig több mint 6 év alatt sikerült odáig eljutniuk, hogy a Magyar Távirati Iroda egy elhanyagolt, lenézett,

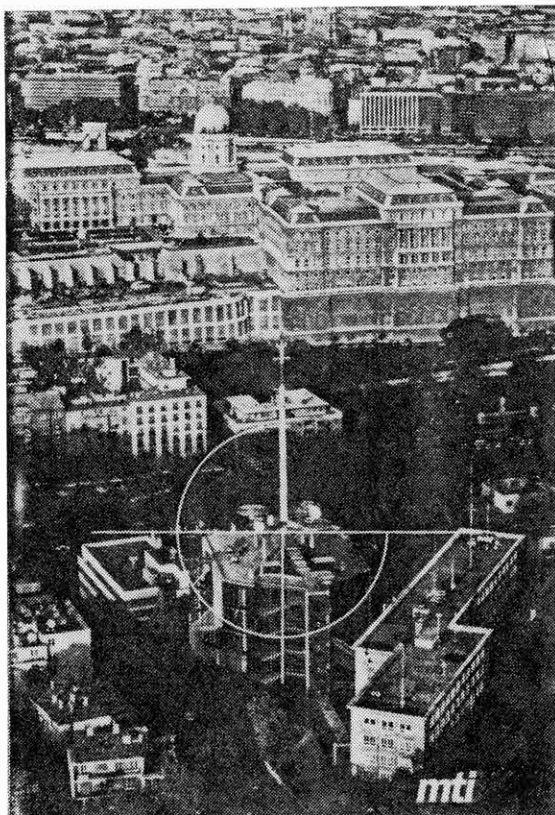
nem a valós értéken kezelt, sokszor csak megtúrt szervezeti egysége önálló, elit szerkesztőséggé nője ki magát, amely szolgáltatásaival az MTI új üzletágainak reprezentálója. Olyan szerkesztőséggé, amelynek alig 40 fős gárdája az adatbázis építésén kívül 10 kiadványnak is létrehozója.

Végezetül álljanak itt a Nemzetközi Tájékoztató Szerkesztőség egyik tumusvezetőjének az MTI belső lapjában, a Tudósítóban megjelent méltató szavai:

"Dr. Szabó Iván és csapata 1987-ben látott hozzá az MTI Sajtóadatbankjának kifejlesztéséhez. Mint gyakorló szerkesztő, mondhatom: ma már naponta legalább tízszer-húszszor kérdezek a géptől szerkesztés közben. Fogalmam sincs, az kítől kérdez, aki nem ismeri a rendszert."

Irodalom, jegyzet

1. Az MTI Sajtóadatbank belső anyagai, útmutatásai
2. SZABÓ Iván: Az információbeszerzés új útjai. "Hatékony túkeresés a szakmakazalban". Bp. MTI, 1993.
3. SZABÓ Iván: Emlékeztető az APA osztrák hírügynökségnél 1994. 02. 28-29-én folytatott megbeszélésekről. [Kézirat.]
4. NYLÉN, Erik: Mit akar az üzletfél? (In: A hírügynökségek vezetése. A Hírügynökségek Európai Szövetsége által 1993. március 30. és április 2. között Budapesten rendezett szeminárium előadásai). Bp. MTI, 1993.
5. Pénzügyi és kereskedelmi enciklopédia. Bp., Novotrade Rt., 1988. 132.p.
6. Privatizációs fogsolomtar. Bp., Prodinform, 1992. 34.p.
7. ÁDÁM Zsigmond - KORÁNYI G. Tamás: Tőzsdekompsz 1991. -
8. A magyar értékpapírpiac évkönyve. Bp., Danube Kiadó, 1991.
9. SZŐKE Sándor: SAB-kiadvány az elektronikus információgyűjtésről. Bp., MTI [Kézirat.]
10. Hatékony túkeresés a szakmakazalban. In: Tudósító, 1993/2., 10-11.p.

SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLTATÁS

Az MTI Szakkönyvtár sajtófigyelő szolgáltatása 42 országos és vidéki napilap, 143 féle hazai hetilap és folyóirat folyamatos figyelésével és a gyors tájékoztatás biztosításával kíván hozzájárulni a megrendelő sikerés eredményes munkájához.

A szolgáltatás fajtái és díjai:

A könyvtár sajtófigyelő szolgáltatása a megrendelőt érdeklő bármilyen témáfigyelésre vonatkozik:

1./ Kurrens sajtófigyelés: magában foglalja a szövegben található fogalom, név, szervezet, intézmény stb. megkeresését a legbonyolultabb témákig. Sőt a hirdetésfigyelő szolgáltatás is a napi szemlézés témakörébe tartozik.

Díja: havonta 960 Ft alapdíj, amely tartalmazza az adott hónapra eső első három találat díját is.

2./ Visszhang: rövid, néhány napos esemény sajtóvisszhangjának teljes körű figyelése a rendezvény előjelzésétől a szakmai értékelésig. A megrendelő kérésére a hazai lapok szemlézése mellett a könyvtárban fellelhető 121 féle külföldi lap figyelését is biztosítjuk.

Díja: alapdíj 960 Ft, amely tartalmazza az adott hónapra eső első három találat díját. Minden további találat díja 160 Ft.

3./ Retrospektív (megőrténi esemény): cikkgyűjtemény visszamendolges megkeresése csak akkor vállalható, ha a megrendelő legalább évre és hónapra meg tudja határozni a sajtófigyelés időszakát.

Díja: általában megegyezik az 1-2. pontban meghatározott díjakkal. Ettől csak akkor térünk el, ha a találatok száma kevés, azaz nem fedezi a ráfordított idő költségeit. Ebben az esetben a kutatási idő díját (500 Ft/óra) kell megérteni.

A szolgáltatás módja:

A sajtócikkek fénymásolati naponat, hetente, havonta - a megrendelő kérésének megfelelően - telefonon vagy postán juttatjuk el a megadott címre. Kívánság szerint az anyagot a megrendelő vagy a megbízottja eljöhét.

Megrendelhető: 1010 Budapest, Naphegy tér 8. kp. épület, IV. em.
Tel.: 175-6722/14-58 m. Telefax: 175-4337

Megjegyzés: a megrendelő kérésére - a könyvtári lapjegyzéken nem szereplő - egyéb lapok beszerzéséről, illetve szemlézéséről is gondoskodunk!